

Случајно или не – а и као предзнак претеће банализације и тривијализације која нас тек чека у пуном јеку предизборне кампање – *политизација „пола“* у Србији добила је на снази протеклих дана. Да се све завршило на исказу у једној емисији о томе како, ето, „изгледа *политика* када *ж* *ене преузму ствар у своје руке*“

[\[1\]](#)

, или новог истраживања једних дневних новина о „*рату полова* у Србији“

[\[2\]](#)

све би, макар релативно, можда остало у равни опскурног куриозитета (мада би и тада остао проблем издизања *полне припадности* над *политичким разликама*). Али невоља је што смо, после тога, били сведоци изношења у јавност („теоријских“ и „моралних“?) увида о томе да је потребно афирмисати *женски принцип* као *принцип мира* у *политици* и *друштву* .

[\[3\]](#)

Пре анализе ове „позиције,, међутим, неопходно је присетити се генезе услова могућности оваквог говора – а она је, овде, дубоко испреплетена са пропашћу и падом левице на Западу, које је, поред осталог, проузроковало ерупцију тзв. „женских студија“, као и „студија рода“, „студија културе“, „постколонијалних студија“ и сличних дискурса формираних по заједничком обрасцу симулације критичких теорија и пракси. [4]

Укратко, требало је измаћи тло политичком субјективитету и политичкој самосвести (тј. нарастајућим

класним разликама

), једнако као што је, са друге стране, постмодернизмом и либерализмом требало пацификовати, ако већ не извршити и комплетну де(кон)струкцију

националних осећања и припадности

. Зато свако постављање питања „пола“ у центар политичког – баш као рецимо, усредсређивање на „еколошке проблеме и заштиту животне средине“ – у савременом контексту, свесно или не, има за консеквенцу

деполитизацију политике

тј. уништење сржи и смисла политике као умног делања (

zoon politikon

и

zoon logon echon

). И да не буде никакве дилеме – то свакако не значи да је са положајем жена, било у Србији или свету, све у најбољем реду, баш као што не значи да екологија није битна за садашњост и будућност човечанства у целини. На крају крајева, бавећи се двома делатностима које се традиционално сматрају „мушким“ и те како бих имала шта да кажем на ту тему, и моја критика би вероватно била радикалнија од разних феминистичких критика које смо слушали. Ствар је, дакле, у следећем:

ма ко

да у контексту

савремене Србије

покушава да исфорсира у центар

политичких и друштвених расправа

питање „

пола“

и са

ма којих

позиција да то чини (да брани „права хомосексуалаца,, или да их оспорава, да брани „права жена“ или устаје против њих и сл.), са намером или без ње,

активно партиципира

у стварању

привида

структурно политичког говора, у

завођењу

од стварности и механизму „трансфера пажње са суштинских проблема, који су

прилично независни од „пола“. (А ја, ево, јавно обећавам да ћу, чим решимо те „трице и кучине“

: питања одбране државног суверенитета на Косову и Метохији, питање политичких

права Републике Српске, питање статуса Војводине, Санџака и остатка Србије, питање социјалног јаза, питање некритичке еврофилије, питање урушавања скоро свих институција, питање болоњизације универзитета, питање о томе шта нам се догађало до 5. октобра, а шта после, питање о првој, другој и трећој генерацији „прве“, „друге“ и „треће“, Србије, уз још пар ситница, ја прва бескомпромисно отворити питање о положају жена у Србији, али ћу, до тада, истицање „пола“ као централне ствари сматрати непристојним, непримереним и ирелевантним).

И још једну битну разлику потребно је овде истаћи – једна је ствар бавити се нпр. (претпоставимо неисполитизованим) научним истраживањима из психологије и социологије, а сасвим је друга ствар ако *политичари и медији* промовишу *таква питања* као некакву ствар од *одлучујуће важности*. И узгред, размислимо какве последице производи размештање на политичке и друштвене функције искључиво *на основу пола* тј. примена тзв. „европских стандарда“ *квантификације* (колико процената жена, рецимо, треба да буде у извршној или законодавној власти и сл.). У којој мери су опасне и фундаментално разарајуће последице када се, рецимо, *пол* ставља *изнад стручности* и *компетенције*, можда је јасније ако покушамо да замислимо да критеријум буде да људи светле пути и косе, „аријевског изгледа“, *имају одређен проценат заступљености у политици*. А да је реч о дубоко дискриминаторском дискурсу, требало би да је јасно из чињенице да се, у поменутих случајевима, одлучујуће одређење за *политичке и друштвене улоге* управо *пол*, тј. *природна датост* која се тако ушуњала у *поље политичког* (и урушавајући у том чину, заправо, оба, тј. и „женскост/мушкост“ и „политичко“). Јер политика је интринзично *ствар јавности* и *јавна ствар* тј. ствар *заједнице*, док природне датости, баш као и личне склоности припадају

пољу приватног

(у пољу приватног, жена, наиме, остварује себе као жену

, баш као и мушкарац, или не, или обратно, тј. ту су хетеросексуалци, хомосексуалци, транссексуалци или како вам већ, и коме, драго).

А сад, у Србији која је, ваљда, још увек *република*, о тзв. „женском питању“, и политици сазнајемо следеће: „Један од централних проблема који спречавају развој

Југоисточне Европе

и

Србије

то што је у друштвима региона доминантан

принцип конфликта

... говорећи на конференцији

Принципи оснаживања жена

председник Републике истакао је да би жене могле допринети

дефинисању новог кода понашања у решавају проблема, јер је то централно развојно питање Србије и региона...

Отварањем ових тема задиремо у

људску природу

која се не може потуно лишити предрасуда, али

не можемо одустати да се боримо

и да одустанемо од

просветитељства у политици,

рекао је... и апеловао на жене у Србији да у

пацифизацији друштва

учествују управо

афирмацијом женског принципа

(курзив Б. К.)“.

[\[5\]](#)

Оставимо сада по страни моје принципијелно противљење *подели* на „женски принцип“ и „мушки принцип“, којем се супротстављам управо зато што заступам идеју

просветитељства у политици

, и хајде да кажемо да је поменутом говорнику као психологу блиско размишљање у том кључу. Али, у том случају се, без суштинске противречности, не може се у исти мах, сем у

new-age

-

овском

политичком стилу

– говорити о просветитељству. Јер

просветитељство у политици

има везе рецимо са чувеном крилатицом „

liberte, egalite, fratelite

“, као и са употребом

ума у политици.

Прецизније, има везе са

храброшћу да се човек служи сопственим умом

, али баш никакве везе нема са афирмацијом некаквом „женског принципа“ који се супротставља „мушком принципу“. Не мање важно –

просветитељство

исто тако није појам који би стајао у ма каквој унутрашњој вези са појмом

пацифизације

, баш као што ни

јавна употреба ума

никако не значи пацифизам по себи, јер суштинска веза постоји између

ума

и

слободе

а не између

ума

и

мира

.

Надаље, морам да признам да нисам баш сигурна из које је теорије извучена дефиниција „женског принципа“ као „*принципа мира*“, тј. „*мушког принципа*“, као „*принципа конфликта*“ . У

западним и не-западним теоријама, истини за вољу, могуће је пронаћи најразличитија и, неретко, међусобно до краја контрадикторна одређења. Тако, рецимо, женски принцип може бити ,

„принцип рађања“

као ,

„принцип живота“

или може бити

„принцип чувања“

као ,,

принцип неговања

" – а може се и, сасвим супротно, опет тврдити да је женски принцип заправо

„принцип потрошње“

насупротив мушком принципу као

„принципу производње“

,што у великој мери кореспондира са критиком потрошачког друштва и улоге жене у

истом, или, још радикалније, са настанком капиталистичког система и женом као

његовим ултимативним

elan vital

-

ом.

Овај политички говорник је, међутим, изгледа циљао на „базичну“ дефиницију женског принципа као *пасивног* насупрот мушком који је *активан*. И док психолози по струци свакако могу далеко боље од мене да упуте све аргументе

pro et contra

оваквог становишта, нас занимају

политичке импликације

, тим пре што је у обраћању наглашено да је реч о

принципу (мира) који треба да превлада у политици и друштву

. Коинциденцијом – или опет не – пре неког времена писала сам филозофску студију о иманентној вези између капитулације и „политике мира“, тј. политике која мир поставља као врховну вредност, па чак и по цену губитка свих других вредности, односно елементарних вредности попут

слободе

,

правде

и људског

достојанства

.

[\[6\]](#)

Питање

пасивности,

тј. питање

мира,

у овом случају, у елаборацији председника, изгледа да треба да упуте на

не-чињење

, јер свако чињење, активност и делатност у себе, такорећи,

а приори,

укључују

и могућност конфликта

, као увек присутну потенцијалну могућност. Упустити се у ма коју делатност, а посебно политичку делатност – за коју многи теоретичари сматрају да је управо суштински повезана са принципом антагонизма – значи

преузети на себе ризик

сопственог делања које

увек већ укључује у себе урачување ризичних, ерго и конфликтних ситуација,

својеврсни

ризик за ризик

и

одговор на њега

. У тој ситуацији онда се може – и треба – легитимно расправљати о томе да ли је,

рецимо, за Србију у овом тренутку, у контексту савременог света, положаја, величине и националних интереса, боље изабрати „политику тихог чувања“, тј. принцип „неговања и одржавања“, принцип суптилног

dia-logosa

, или је, супротно, управо сада, потребно наступити офанзивније, чвршће и одлучније.

Али, у оба случаја,

политички делати

, у битном смислу, значи

ићи у сусрет догађајима

са

пуном свешћу о оном што мора да се брани.

И најзад, за све то, потребни су и

знање

и

самосвест,

које, на нашем питању „пола“ нису показали ни на почетку поменута представница опозиционе странке, ни председник Републике – тачније, у уверењу да

жене могу боље

(а онда мање важни и политички програми, да не говоримо о начелима, ставовима и теоријским уверењима), демонстрирали су практично

консензус

.

Остаје да се види да ли *сагласје* о питању „пола“ у политици између две највеће, још увек, макар декларативно, „политичке странке“, сеже и даље. Колико ће бити јак консензус о свеопштој деполитизацији, зависиће од тога колико ће различити феномени деполитизације овладати политичким говором и политичком праксом – а „полна“ политика тек је један у низу тих феномена, поред, рецимо, редуковања

политике на менаџмент

или прихватања

политике свакодневног живота

као окоснице политике (сваки феномен понаособ заслужује пажњу). Једно је извесно:

политички дискурс

у Србији јако дуго времена није био на нижем нивоу него што је сада, када безмало да сеже не само до губитка смисла и озбиљности, већ и до затирања суштине

политичког делања

.

---

[1] <http://www.rts.rs/page/tv/sr/story/22/RTS+Satelit/1053816/Da+Mo%C5%BEda+Ne%3A>

[+EU+kandidatura+%E2%80%93+smelost+nade.html](#)

2 <http://www.pressonline.rs/>

[3] <http://www.nspm.rs/hronika/boris-tadic-razvoj-srbije-i-regiona-sprecavaju-konflikti.html>

[4] Аргументи Агнеш Хелер о томе на које начине размишљање о расама, половима, сексу и здрављу више ускраћује него што подстиче политичку расправу и дијалог, као и додатна образложења о *биополитици* у овом смислу, изнела сам у књизи *Биополитика и политички субјективитет*, Службени гласник, 2010.

[5] <http://www.nspm.rs/hronika/boris-tadic-razvoj-srbije-i-regiona-sprecavaju-konflikti.html>

[6] Делови ове филозофске студије биће у најскорије време објављени на сајту НСПМ.